రాజ్యాంగ పరిషత్ :

→ భారత రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించి ఆమోదించినది రాజ్యాంగ పరిషత్.

→ 'రాజ్యాంగ పరిషత్' అనే భావనను మొదట వ్యక్తీకరించినది - M.N. రాయ్.

→ 'స్వరాజ్' అనే పదాన్ని మొదట ఉపయోగించినది - దాదాభాయ్ నౌరోజీ.

→ భారత స్వాతంత్ర్యాన్ని (స్వరాజ్) అనుసరించి పరిపాలన చేయుటకు మన దేశానికి సొంత రాజ్యాంగం అవసరమని భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ 1918 లో తీర్మానించినది.

→ 1921 లో మహాత్మాగాంధీ 'Young India' లో వ్యాసం రాస్తూ "భారత్‌కు స్వాతంత్ర్యం అనేది భిక్ష కాదని, భారత ప్రజలు రాజకీయ భిక్షాటకులు కాదని, ప్రజలు తమను తాము అభివ్యక్తీకరించుకొనుటకు గల స్వేచ్ఛ మాత్రమేనని" పేర్కొన్నారు.

→ 1924 లో పండిట్ మోతీలాల్ నెహ్రూ నేతృత్వంలో జరిగిన Round Table సమావేశం భారత ప్రజలందరి ప్రయోజనాలను సంరక్షించుటకు ప్రజలందరితో ప్రాతినిధ్యం కల్పించబడే ఒక కమిటీని ఏర్పాటు చేసి తద్వారా చట్టరూపకల్పన చేయాలని తీర్మానించారు.

vyoma.net

→ 1925 లో శ్రీమతి అనిబిసెంట్ బ్రిటిష్ పార్లమెంటులో "Common wealth of India" బిల్లును ప్రవేశపెడుతూ, Irland ప్రజల మాదిరిగానే భారత ప్రజలకు శాశ్వత ప్రాతిపదికపై హక్కులు కల్పించాలని సూచించారు.

→ మోతీలాల్ నెహ్రూ 1928 లో రూపొందించిన నివేదికను "భారతీయులచే సొంత రాజ్యాంగం కోసం జరిగిన నిర్మాణాత్మక కృషి మొదటిగా" పేర్కొంటారు.

→ నెహ్రూ నివేదికలో భారతీయుల హక్కుల గురించి, అన్ని వర్గాల ప్రయోజనాల గురించి, ప్రభుత్వ పరిపాలన గురించి పేర్కొనటం జరిగింది.

→ 1936 లో జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ 'హెరాల్డ్' పత్రికకు వ్యాసం రాస్తూ భారత ప్రజల సమస్యకు ఒకే ఒక పరిష్కార మార్గం కలదని, అది ~~పాటు~~ తమను తాము పాలించుకొనుటకు అవసరమైన చట్టాన్ని రూపొందించుకొనే స్వేచ్ఛ కల్పించాలని అభిప్రాయపడ్డారు.

→ 1938 లో హరిపుర కాంగ్రెస్ సమావేశం నెహ్రూ అభిప్రాయాన్ని ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించినది.

→ 1942 లో క్రిప్స్ ప్రతిపాదనల ద్వారా బ్రిటిష్‌వారు మొదటిసారిగా రాజ్యాంగ పరిషత్ ఏర్పాటును గుర్తించారు.

→ 1946లో క్యాబినెట్ మిషన్ యొక్క సూచననసనుసరించి రాజ్యాంగ పరిషత్‌ను ఏర్పాటు చేశారు. (27)

→ 1946 జూన్-జులై లో రాజ్యాంగపరిషత్‌కు ఎన్నికలు జరిగాయి. 18

→ రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో ప్రతి 10 లక్షల జనాభాకు ఒక సభ్యుని చొప్పున ప్రాతినిధ్యం కల్పించారు.

→ బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలనుండి ఎన్నుకోబడిన సభ్యుల సంఖ్య 292.

→ స్వదేశీ సంస్థానాల నుండి ప్రాతినిధ్యం వహించేవారు 93 మంది, Chief Commissionalate ప్రాంతాలనుండి ప్రాతినిధ్యం నలుగురు.

→ దేశ విభజనకు ముందు రాజ్యాంగ పరిషత్ మొత్తం సభ్యులు - 389.

→ విభజనకు పూర్వం పరిషత్‌కు ఎన్నికైన కాంగ్రెస్ సభ్యులు - 208 కాగా ముస్లిం లీగ్ సభ్యుల సంఖ్య - 73.

→ దేశ విభజన తర్వాత పరిషత్ సభ్యుల సంఖ్య 299.

→ బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలకు ప్రాతినిధ్యం - 229.
స్వదేశీ సంస్థానాల ప్రాతినిధ్యం - 70.

CITY XEROX
1-10-237/A/1, Ashoknagar,
HYDERABAD-500 020.
Cell : 9704138226

→ రాజ్యాంగ పరిషత్‌కు నియామక సభ్యుల సంఖ్య 15

vyoma.net

→ రాజ్యాంగ పరిషత్‌కు ఎన్నికలు నైసర్గిక ప్రాతినిధ్య పద్ధతిపై జరిగాయి.

→ బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలలోని శాసనసభల సభ్యులు పరిషత్ సభ్యులనెన్నుకున్నారు.

→ ముస్లింలకు మరియు సిక్కులకు మత ప్రాతిపదికపై ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలేర్పరిచారు.

→ స్వదేశీ సంస్థానాల నుండి ఆయా సంస్థానాధీశులు పరిషత్‌కు సభ్యులను నియమించారు.

రాజ్యాంగ పరిషత్ నిర్మాణం :

→ భారతదేశం భిన్నత్వానికి నిలయమైనందున రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో మన దేశంలోని అన్ని వర్గాలకూ ప్రాతినిధ్యం కల్పించారు.

సంఖ్య

1.	భారత జాతీయ కాంగ్రెస్	నెహ్రూ, పటేల్, రాజేంద్రప్రసాద్, పట్టాభి సీతారామయ్య
2.	ముస్లింలు	మహ్మద్ సయ్యద్ సాదుల్లా, మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్

3. సిక్కులు — సర్దార్ బల్దేవ్‌సింగ్, హుకుంసింగ్

4. ఆంగ్లో-ఇండియన్లు (యూరోపియన్లు) — ఫ్రాంక్ ఆంటోనీ

5. పారశీకులు — Dr. H.B. మోడీ

6. హిందూమహాసభ — Dr. శ్యాం ప్రసాద్ ముఖర్జీ, M.R. జయకర్

7. అఖిల భారత షెడ్యూల్డ్ కులాల సంఘం — Dr. B.R. అంబేద్కర్

8. అఖిల భారత మహిళా సంఘం — హంసా మెహతా

9. అఖిల భారత జమీందార్ల సంఘం — దర్భంగ మహారాజా

10. అఖిల భారత కార్మిక సంస్థలు — బాబూ జగ్జీవనరాం

11. అల్పసంఖ్యాక వర్గాలు — Dr. H.C. ముఖర్జీ

CITY XEROX
1-10-237/A/1, Ashoknagar,
HYDERABAD-500 020.
Cell : 9704136226

vyoma.net

→ రాజ్యాంగ పరిషత్‌కు జరిగిన ఎన్నికల్లో పోటీచేసి ఓడిపోయినప్పటికీ నియమించబడిన వ్యక్తి - డా॥ శ్యాం ప్రసాద్ ముఖర్జీ.

→ దేశ విభజన కారణంగా బెంగాల్ నుండి ఎన్నికైన అంబేద్కర్ తన సభ్యత్వాన్ని కోల్పోగా వారిని బాంబాయి నుండి ఎంపిక చేయుటకు జరిగింది.

→ దేశ విభజన కారణంగా రాజ్యాంగ పరిషత్ సభ్యత్వాన్ని కోల్పోయిన ఏకైక కమ్యూనిస్ట్ సభ్యుడు - సోమనాథ్ లహరి.

పనివిధానము (నిర్మాణము) :

→ వేవెల్ సూచనలననుసరించి రాజ్యాంగ పరిషత్ మొదటి సమావేశాన్ని 1946 డిసెంబర్ 9 న పార్లమెంటు సెంట్రల్ హాల్‌లో నిర్వహించారు.

→ మొదటి సమావేశానికి తాత్కాలిక అధ్యక్షులుగా - సచ్చిదానంద సిన్హా.

→ సచ్చిదానంద సిన్హా ను ప్రతిపాదించినవారు - J.B. కృపలానీ.

→ ఫ్రాన్సు దేశ సాంప్రదాయాన్ననుసరించి రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో సీనియర్ సభ్యులైన సచ్చిదానంద సిన్హా ను అధ్యక్షునిగా చేశారు.

→ రాజ్యాంగ పరిషత్ తాత్కాలిక ఉపాధ్యక్షులు - ఫ్రాంక్ ఆంటోనీ

→ మొదటి సమావేశానికి హాజరైన సభ్యులు – 211.

→ ముస్లింలీగ్, స్వదేశీ సంస్థానాల ప్రతినిధులు ఈ సమావేశానికి హాజరుకాలేదు.

→ రాజ్యాంగ పరిషత్‌కు సలహాదారుడు – బెనగల్ నర్సింగరావు (B.N. Rao). వీరు రాజ్యాంగ పరిషత్ సభ్యులు కారు.

→ అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానానికి ఎంపికైన మొదటి భారతీయుడు B.N. Rao. భారత్ రాజ్యాంగ ముసాయిదాను B.N. Rao రూపొందించారు.

→ రాజ్యాంగ పరిషత్‌కు శాశ్వత అధ్యక్షుడు – డా. బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్

ఈ పేరును సూచించినది – J.B. కృపలానీ

→ రాజ్యాంగ పరిషత్ ఉపాధ్యక్షులు – Dr. H.C. ముఖర్జీ
– V.T. కృష్ణమాచారి

→ రాజ్యాంగ పరిషత్ కార్యదర్శి – H.B. అయ్యంగార్

→ రాజ్యాంగ పరిషత్ నుండి ముఖ్యలేఖకుడు – N.C. ముఖర్జీ

కమిటీలు: రాజ్యాంగ పరిషత్ నుండి ఏర్పడిన ప్రధాన కమిటీలు 13గా పేర్కొన్నప్పటికీ వాస్తవంలో కమిటీల సంఖ్య 22.

(a) విధాన నిర్ణాయక కమిటీలు – 10

vyoma.net

(b) విషయ నిర్ణాయక కమిటీలు – 12

⟹ ఈ పరిషత్ నుండి ఏర్పడిన అతిపెద్ద కమిటీ – సలహాసంఘం. సలహాసంఘానికి చైర్మన్ – సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్.

⟹ కమిటీలోని మొత్తం సభ్యుల సంఖ్య (54+1)

⟹ ప్రధానమైన కమిటీ Drafting (ముసాయిదా) కమిటీ.

⟹ ముసాయిదా కమిటీ చైర్మన్ – Dr. B.R. Ambedkar.

⟹ కమిటీలోని సభ్యులు:

1. డా. అంబేద్కర్ — చైర్మన్
2. గోపాలస్వామి అయ్యంగార్ — సభ్యులు
3. అల్లాడి కృష్ణస్వామి అయ్యర్ — ,,
4. కె.యం. మున్షీ — ,,
5. మహ్మద్ సయ్యద్ సాదుల్లా — ,,

6. B.L. మిత్తర్ (వీరు అనారోగ్యాని గురికావటంతో వీరి స్థానంలో నియమించిన వ్యక్తి - N. మాధవరావు)

7. D.B. ఖైతాన్ (1948లో మరణించటంతో వీరి స్థానంలో T.T. కృష్ణమాచారి నియమించబడ్డారు)

* ముసాయిదా కమిటీలో న్యాయశాస్త్ర విద్యను అభ్యసించని ఏకైక వ్యక్తి T.T. కృష్ణమాచారి.

⟹ ఇతర కమిటీలు: అధ్యక్షులు:

ఇతర కమిటీలు	అధ్యక్షులు
1. సారథ్య సంఘం 2. నియమ నిబంధనల కమిటీ 3. జెండా కమిటీ	Dr. బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్
4. ప్రాథమిక హక్కుల కమిటీ 5. అల్పసంఖ్యాక వర్గాల కమిటీ 6. రాష్ట్రాల అధికారాల కమిటీ 7. రాష్ట్ర రాజ్యాంగ కమిటీ	సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్
8. కేంద్ర రాజ్యాంగ కమిటీ 9. యూనియన్ పవర్స్ కమిటీ 10. రాష్ట్రాల సంప్రదింపుల కమిటీ	జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ
11. ప్రాథమిక హక్కుల ఉపకమిటీ	J.B. కృపలానీ
12. అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఉపకమిటీ	Dr. H.C. ముఖర్జీ
13. హౌజ్ కమిటీ	పట్టాభి సీతారామయ్య
14. శాసన సభా వ్యవహారాలు & నియమ నిబంధనల కమిటీ	G.V. మావలాంకర్

CITY XEROX
1-10-237/A/1, Ashoknagar,
HYDERABAD-500 020
Cell : 9704138226
vyoma.net

15. Credential Committee — గోపాలస్వామి అయ్యంగార్

16. ఈశాన్య రాష్ట్రాల హక్కుల కమిటీ — గోపీనాథ్ బోర్డోలాయ్ ౨౦

17. సుప్రీంకోర్ట్ సన్నాహక కమిటీ — వరదాచార్య

(వీరు రాజ్యాంగ పరిషత్ సభ్యులు కాదు)

** Credential Committee – రాజ్యాంగ పరిషత్‌లోని సభ్యుల వివరాలను సేకరించే కమిటీ.

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ తొలి సమావేశం 09-12-1946 న జరిగింది. రాజ్యాంగ పరిషత్‌నుద్దేశించి ప్రసంగించిన మొదటి వ్యక్తి - Dr. సచ్చిదానంద సిన్హా

⇒ 11-12-1946 న డా. బాబు రాజేంద్రప్రసాద్‌ని పరిషత్ అధ్యక్షుడిగా ఎన్నుకున్నారు

⇒ 13-12-1946 న నెహ్రూ లక్ష్యాలు ఆశయాల తీర్మానం ప్రవేశపెట్టారు.

⇒ 22-07-1947 న రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో భారత జాతీయ జెండాను ప్రతిపాదించినవారు డా. హంసా మెహతా.

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించుటకు జరిపిన సమావేశాల సంఖ్య '11'

yyoma.net

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించిన తేది: 26-11-1949.

⇒ రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించిన తర్వాత వెంటనే అమలులోకొచ్చిన అంశాలు: పౌరసత్వం, ఎన్నికలు, తాత్కాలిక పార్లమెంటు, స్వదేశీ సంస్థానాధీశులకు కల్పించిన ప్రత్యేక వసతులు.

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగ ముసాయిదాను చర్చించి, ఆమోదించుటకు పట్టిన కాలం 165 రోజులు.

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించుటకు తీసుకున్న సమయం: 2 సంవత్సరాల - 11 నెలల - 18 రోజులు.

⇒ రాజ్యాంగ తయారీకి చేసిన ఖర్చు: 64 లక్షలు.

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ చివరి సమావేశం: 24-01-1950 (12వ సమావేశం)

⇒ చివరి సమావేశంలో తీసుకున్న నిర్ణయాలు:

(a) "జనగణమన" ను 'జాతీయ గీతంగా' ఆమోదించటం,

(b) "వందేమాతరం" ను 'జాతీయ గేయం' గా ఆమోదించటం

(c) బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్‌ను రాష్ట్రపతిగా ఎన్నుకోవటం.
(రాజేంద్రప్రసాద్ పేరు సూచించినది: పటేల్ మరియు నెహ్రూ)

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదిస్తూ చేసిన తీర్మానంపై సంతకాలు చేసిన సభ్యుల సంఖ్య — 284.

⇒ రాజ్యాంగ ఆమోద పత్రంపై పరిషత్ ఛైర్మన్‌గా రాజేంద్ర ప్రసాద్ తన ఆమోద ముద్రను వేశారు.

⇒ పరిషత్‌నుద్దేశించి చివరిగా ఉపన్యసించినది — డా॥ బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్.

⇒ రాజ్యాంగం అమలులోకి వచ్చిన తేది: 26-01-1950.

(రాజ్యాంగాన్ని పరిషత్ 26-11-1949 లోనే ఆమోదించినప్పటికీ 1950 జనవరి 26 వరకు నిలిపివేయుటనుకు గల కారణం లాహోర్ కాంగ్రెస్ సంపూర్ణ స్వరాజ్య తీర్మానాన్ననుసరించి 1930 జనవరి 26 నుండి ప్రతి సంవత్సరం ఆ రోజును స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ స్ఫూర్తిగా, ప్రతీకగా నిర్వహించినదానికి గుర్తుగా ఆ తేదీని నిర్ణయించుట జరిగింది).

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ యొక్క పనివిధానాన్ని 3 దశలుగా వర్గీకరించవచ్చు.

మొదటి దశ: 9-12-1946 నుండి 15-08-1947 వరకు.
(ఈ దశలో రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగ విధుల్ని మాత్రమే నిర్వహించినది.)

రెండవ దశ: 15-08-1947 నుండి 26-11-1949 వరకు.
(ఈ దశలో రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగ విధులతో పాటు దేశ పాలనకవసరమైన శాసనాలను రూపొందించు విధుల్ని కూడా నిర్వహించింది)

మూడవ దశ: 26-11-1949 నుండి 14-05-1952 వరకు.
(ఈ కాలంలో రాజ్యాంగ పరిషత్ కేవలం శాసన విధుల్ని మాత్రమే నెరవేరుస్తూ దేశ తాత్కాలిక పార్లమెంటుగా వ్యవహరించినది.)

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్ రాజ్యాంగ విధులను నెరవేర్చేటప్పుడు మాత్రమే రాజేంద్రప్రసాద్ అధ్యక్షులుగా వ్యవహరించేవారు.

⇒ పరిషత్ తాత్కాలిక పార్లమెంటుగా శాసన విధులను నెరవేర్చునపుడు అధ్యక్షులుగా G. V. మావలాంకర్ వ్యవహరించారు.

⇒ ఉపాధ్యక్షులుగా అనంతశయనం అయ్యంగార్ వ్యవహరించారు.

vyoma.net

⇒ రాజ్యాంగ పరిషత్‌నుద్దేశించి చివరిగా మాట్లాడిన బ్రిటిష్ గవర్నర్ జనరల్ మౌంట్‌బాటన్
⇒ మన దేశానికి చివరి గవర్నర్ జనరల్‌గా మౌంట్‌బాటన్ స్థానంలో గవర్నర్ జనరల్‌గా నియమించబడిన వ్యక్తి - C. రాజగోపాలాచారి. (33)
⇒ రాజాజీ చివరి, మొదటి భారతీయ గవర్నర్ జనరల్ (26-01-1950 వరకు)
⇒ రాజ్యాంగ ముసాయిదాను బి.ఎన్. రావు రాజ్యాంగ పరిషత్‌కు సమర్పించినప్పుడు 315 అధికరణాలు మరియు 13 షెడ్యూళ్ళు కలవు.
⇒ 1947 జులైలో చిత్తు ప్రతి (డ్రాఫ్ట్)ను ప్రచురించే సమయానికి అధికరణాలను అలాగే కొనసాగిస్తూ షెడ్యూళ్లను '8' కి తగ్గించారు.
⇒ ముసాయిదాకు ప్రతిపాదించబడిన సవరణల సంఖ్య 7,563.
రాజ్యాంగ పరిషత్ చర్చించి ఆమోదించిన సవరణలు 2,473.
⇒ రాజ్యాంగం అమలులోకి వచ్చేనాటికి 395 అధికరణాలు, 8 షెడ్యూళ్లు మరియు 22 భాగాలతో కూడుకొని ఉన్నది.

• "రాజ్యాంగ రచనకు రాజ్యాంగ పరిషత్ సమన్వయ పద్ధతిని అనుసరించినది"
— గ్రాన్ విలే ఆస్టిన్

vyoma.net

ఇతర అభిప్రాయాలు :

• "రాజ్యాంగ రచనలో సమన్వయ పద్ధతికంటే సర్దుబాటు పద్ధతికే ప్రాధాన్యత ఎక్కువ ఇచ్చారు" — ఒం.పి. గోయల్
- బి.ఆర్. అంబేద్కర్‌ను రాజ్యాంగ రూపశిల్పి, అభినవ మనువుగా వర్ణించినది — M.V. పైలీ
- "రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో నెహ్రూ, పటేల్, రాజేంద్రప్రసాద్, అంబేద్కర్, మౌలానాలు ఒక నియంత్రగామండలిగా వ్యవహరించారు" — గ్రాన్‌విలే ఆస్టిన్
- రాజ్యాంగ పరిషత్ ఎన్నికల్లో కేవలం 28.5% ప్రజలు మాత్రమే ఓటుహక్కు వినియోగించుకున్నారు.

- "రాజ్యాంగ పరిషత్ భారత ప్రజల స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాల వ్యక్తీకరణకు ఒక అడ్డంకిగా మారినది" – జయప్రకాష్ నారాయణ్
- "రాజ్యాంగ పరిషత్ పై ప్రజాభిప్రాయ నీడలు లేవు" – కె. సంతానం
- "భారత రాజ్యాంగ పరిషత్ దేశంలోని కొన్ని వర్గాల ప్రజలకు మాత్రమే ప్రాతినిధ్యం వహించినది. ఒక ప్రధానమైన వర్గం దీనిలో కీలక పాత్ర పోషించినది" – విన్‌స్టన్ చర్చిల్
- "రాజ్యాంగ పరిషత్ కేవలం హిందువులకు మాత్రమే ప్రాతినిధ్యం వహించినది" – లార్డ్ సైమన్

భారత రాజ్యాంగానికి గల ప్రధాన మూలాధారాలు

దేశం పేరు	గ్రహించబడిన అంశం
1) భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1935	సమాఖ్య వ్యవస్థ; కేంద్ర, రాష్ట్ర సంబంధాలు, అత్యవసర అధికారాలు, UPSC, ఉద్యోగస్వామ్యం
2) బ్రిటన్	1. ఏక పౌరసత్వం 2. సమన్యాయపాలన 3. ఏకీకృత న్యాయవ్యవస్థ 4. పార్లమెంటు నిర్మాణం 5. కాబినెట్ ప్రభుత్వం 6. స్పీకర్ 7. శాసన ప్రక్రియ 8. ఎన్నికల యంత్రాంగం 9. ~~దేశాధిపతి నామమాత్ర అధికారిగా వ్యవహరించుట~~ 10. ఉద్యోగుల ఎంపిక పద్ధతులు
3) అమెరికా	(a) ప్రాథమిక హక్కులు (b) రాజ్యాంగ ఆధిక్యత (c) న్యాయ సమీక్ష (d) స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి కలిగిన న్యాయవ్యవస్థ (e) రాజ్యాంగ ప్రవేశిక, పీఠిక

vyoma.net